

Haags water als transportweg

Dit is het derde artikel in het kader van Haags water als transportweg, waarin verder wordt ingegaan op de verschillende functies van het Verversingskanaal. In nummer 2015-4 van Ons Den Haag is de scheepvaartfunctie van het Verversingskanaal besproken.

Deze schutsluis wordt niet meer door schepen gebruikt, alleen maar door overtollig water

Afvoerfunctie

Niet zonder reden werd in 1880 het Verversingskanaal vanaf de aansluiting met de grachtengordel naar de zee in Scheveningen voltooid. De naam geeft al aan, dat het water van de grachten continu moest worden verversd. Men beschouwde in die tijd de zee als een oneindig reservoir voor afvalwater. Kennelijk had men een groot vertrouwen in het zelfreinigend vermogen van de zee, overigens niet geheel ten onrechte. Den Haag had de pech, dat het niet direct aan groot stromend water lag, zoals de Nieuwe Maas in Rotterdam. In Amsterdam pompte men in de nacht schoon water uit het IJ in de grachten, waarmee de ergste stank bestreden kon worden.

Tussen de Houtrustweg en de Kranenburgweg kwam een uitwateringssluis, zodat bij laag water het vervuilde kanaalwater naar zee kon stromen. Bij de Beeklaan kwam een, onlangs geheel gerestaureerde, scheepvaartsluis met stoomgemaal dat zorgde voor afvoer naar het laatste pand van het Verversingskanaal. Gemaal en sluis zijn een fraai voorbeeld van industrieel erfgoed (Neorenaissance). Het gemaal heeft nog een functie, namelijk het in stand houden van het koelwatercircuit van de E.ON-centrale (zie koelfunctie).

Het gemaal Schoute ter hoogte van de Willem

de Zwijgerlaan, zorgt ervoor dat het water zo nodig ook in het laatste kanaalpand kan worden gepompt. Het gemaal heeft een capaciteit van 16 m³/s, voldoende om in zeer natte tijden Den Haag en omgeving droog te houden en is sinds 2014 voorzien van een succesvolle vispassage. Van hieruit kan het water onder vrij verval via de voormalige schutsluis nabij de jachthaven (Hellingweg) uiteindelijk door de Scheveningse 1e Binnenhaven naar zee worden afgevoerd. Dit water bestaat gelukkig voor het grootste gedeelte niet meer uit rioolwater, maar uit overtollig oppervlaktewater, dat bij hevige regenval door het Hoogheemraadschap van Delfland moet worden afgevoerd. Het zoete oppervlaktewater in Den Haag beslaat slechts 6% van de totale oppervlakte van de gemeente. De resterende 94% is verharding, gebouwen en groen. In zeer natte tijden is er domweg een tekort aan berging van al dit regenwater, vandaar ook de eis van het Hoogheemraadschap om een gedempt water te vervangen door nieuw oppervlaktewater.

Tot ver na de tweede oorlog werd het rioolwater van Den Haag 'gezuiverd' in een installatie in de Bosjes van Poot nabij Houtrust. Deze behandeling bestond uitsluitend uit het scheiden van rioolwater in een slibrijke en een slibarme fractie. De slibarme fractie werd met een persleiding op ongeveer 1500 meter in zee gepompt, de slibrijke fractie met een persleiding op 10 kilometer afstand van de kust. Dat badgasten aan het Stille Strand toch nog regelmatig tussen de drollen zwommen kwam uiteraard door de wind en stroming van de Noordzee. Sindsdien is de biologische afvalwaterzuiveringsinstallatie Houtrust in werking en is de zee weer schoon en het stankprobleem opgelost.

Woon- en recreatiefunctie

Aan de Conradkade liggen woonboten, een situatie, die veel bewoners als plezierig ervaren. In de zomer zijn er vissers en hier en daar een enkele kano of roeiboot. In het vorige nummer van Ons den Haag is de recreatieve vaarfunctie, door de Willemsvaart, al besproken.

Een historische sluis met gemaal nabij de Beeklaan

Overigens blijkt uit de prachtige tentoonstelling '350 jaar Scheveningseweg' in Muzee, dat er in ca. 1650 door Cornelis Soetens, grondeigenaar en penningmeester van Delfland, al een kanaal, met daarnaast een weg, tussen Den Haag en Scheveningen is ontworpen. Deze man moet zijn tijd ver vooruit zijn geweest. Transport over water heeft in de afgelopen jaren eindelijk de waardering gekregen, die het verdient! Hij had al een fraai buitenhuis op het duin vlak bij de kerk in Scheveningen laten bouwen. Een foto hiervan is te zien in het Haags Historisch Museum. Hij zag zich daar al in een gondel aankomen.

Omdat zowel Constantijn Huygens als de gemeenteraad niets in dit plan zagen (en eerlijk gezegd zou het graven en onderhouden van een kanaal door de toen bestaande duinen een nog groter wereldwonder zijn geweest dan de Scheveningse Weg), kwam uiteindelijk in 1666 de kaarsrechte Scheveningse Weg tot stand.

Koelfunctie

Bij traditionele elektriciteitscentrales gaat bijna 40% van de opgewekte energie verloren met het koelwater. Daarom liggen de meeste centrales in Nederland aan groot oppervlaktewater of zijn met koeltorens uitgerust, zoals de Clauscentrale bij Maasbracht. Het Verversingskanaal wordt gebruikt als koelwatercircuit voor de E.ON-centrale. Een van de gemalen nabij de Beeklaan houdt het circuit tussen de Valkenboskade en

het Verversingskanaal in stand. Daardoor lijkt de Valkenbosvaart soms een snelstromende rivier. Aldus krijgt het in de zomer tot ca. 30 graden Celsius opgewarmde water de gelegenheid om weer aan de lucht af te koelen. Onder winterse omstandigheden is dit duidelijk te zien aan de mist, die boven het kanaal hangt.

Doordat de energiecentrale nu ook warm water voor de stadsverwarming levert, waardoor de restwarmte naar huizen en instellingen gaat, is de warmteafgifte in het koelwatercircuit aanzienlijk verminderd, maar nog wel aanwezig. De huidige, geheel gerenoveerde centrale van E.ON levert 120 MW aan restwarmte voor stadsverwarming. Daarnaast wordt 80 MW aan stroom opgewekt, die aan het elektriciteitsnet wordt geleverd. Ook deze voormalige elektriciteitscentrale aan de Constant Rebecquestraat is een fraai stukje industrieel erfgoed.

Het vijfde en laatste artikel over 'Haags water' gaat over andere Haagse wateren, zoals de Afzanderijvaart, de Trekvljet en het Kanaal naar Scheveningen.

Bert Hilberts (tekst en beeld)